

Stockholm 2025-06-09

Dnr: U2025/00630

Yttrande Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)

Sammanfattning

Sammantaget menar Sveriges Skolledare att utredarens betänkande är gediget och att ställningstagandena följer en tydlig linje och kan uppfattas som väl underbyggda. Förslagen förutsätter en stark och närvarande skolledning med resurser till och förmåga att arbeta professionsstärkande med sin personalgrupp. Förbundet ser det som nödvändigt att det parallellt presenteras reformer som säkerställer att rektorerna, inom ramen för sin arbetstid, kan prioritera detta.

3. Helheten i styrningen via läroplanerna

- 3.2 Förslag och bedömningar om en ny läroplanshelhet för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

- 3.3 Förslag om att regeringen ska besluta om kursplanerna i sin helhet för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare bifaller förslaget.

4. Läroplanens inledande delar

Sveriges Skolledare ser positivt på den föreslagna rensningen av dubbelregleringar i betänkandet. Läroplanens tyngd och dess användning kommer troligtvis att öka ju mer stringent den blir och ju mer specifik dess roll blir jämfört med övriga styrdokument.

Sveriges Skolledare ser också positivt på utredarens förslag att väva samman uppdragen gällande kunskaper och normer och värden. Det är ett perspektivskifte som förbundet ser kan ge goda effekter.

Att antalet mål och framskrivna vägledande perspektiv begränsas ser Sveriges Skolledare som ett tecken på tillitsbaserad styrning och en i grunden en positiv förändring.

Förslaget har en grundton som tydligare än tidigare lyfter fram sådant som ses som positivt och som skolan ska bidra till och förstärka, istället för som idag skriva fram negativa tendenser som skolan ska bemöta. Förbundet ställer sig bakom förändringen och utgår från att detta perspektivskifte också får genomslag i den granskning och utvärdering av skolans arbete som exempelvis Skolinspektionen genomför.

- 4.2 Förslag för att minska kraven på individualisering och anpassning samt stärka lärarnas roll

Sveriges Skolledare ser fördelar med det perspektivskifte utredaren föreslår. De starkt framskrivna kraven på individuellt bemötande har inte alltid varit enkla att leva upp till inom ramen för skolans kollektiva verksamhet. Övergången kommer att kräva stöd från huvudmannen i de fall där vårdnadshavare fortsatt har andra förväntningar på långtgående individuell anpassning.

Förbundet vill framhålla att ett starkt yrkeskopplat mandat behöver vinnas, återkommande, genom visad yrkesskicklighet och professionalitet. Skolan måste ha resurser och utrymme för att arbeta professionsstärkande. Har skolan inte det kommer inte nya skrivningar i läroplanen att göra någon större skillnad.

Förslagen får inte användas för att avlösa skolledarna sitt arbetsledande och kvalitetssäkrande mandat utan förutsätter en stark och närvarande skolledning som återkommande kan arbeta med att säkra och utveckla lärarens professionella förhållningssätt. Sveriges Skolledare ser med förväntan fram emot reformer som säkerställer att rektorerna, inom ramen för sin arbetstid, kan prioritera detta.

Begreppet extra anpassningar föreslås tas bort och ersättas med en formulering om att den ordinarie undervisningen ska utformas för att förebygga stödbehov. Om en elev trots detta inte bedöms kunna följa undervisningen ska stödundervisning ges och, om stora behov finns, ska eleven få särskilt stöd. Sveriges Skolledare ser generellt positivt på den föreslagna nomenklaturen och delar utredarens utgångspunkt att målet är att så många som möjligt deltar i den ordinarie undervisningen. Här får rektor en viktig roll för att säkra en ändamålsenlig och enhetlig tillämpning. En viktig utgångspunkt är dock att det finns såväl resurser som kompetens tillgängliga i alla verksamheter för att organisera och bemanna den föreslagna stödundervisningen.

Utredaren föreslår ändringar gällande hur skolor ska arbeta med elevers och vårdnadshavares inflytande. Sveriges Skolledare ser att det finns

fördelar med delaktighetsbegreppet, men uppmanar regeringen att behålla skrivningar som säkerställer att elever även får öva på sina demokratiska förmågor under skoltiden.

- 4.2.2 Undvika överlappningar med andra skrivningar i skollagen.

Sveriges Skolledare står generellt bakom utredarens försök att renodla styrdokumentet och att minska antalet dubbelregleringar för att undvika otydlighet men vill behålla skrivningen om att var och en som verkar inom utbildningen aktivt ska motverka kränkande behandling. Förbundet avstyrker därför förslaget i denna del.

- 4.7 Rektorns ansvar för helheten i utbildningen

Sveriges Skolledare uppfattar utredarens förslag som stringent, lättillgängligt och innehållsmässigt bra och ställer sig bakom förslagen med undantag för att utredaren valt att stryka skrivningarna om rektors ansvar för uppföljning av resultaten.

5. Principer och riktlinjer för kursplaner

- 5.2 Förslag om principer och riktlinjer för nya kursplaner för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare uppfattar att utredarens problematisering av dagens kursplaner är relevant och att de förslag som lämnats är intressanta och har potential att kunna stärka organisationernas arbete med och strävan efter ökad likvärdighet.

- 5.3 Förslag om ändringar i skollagen och skolförordningen när det gäller betygssättning.

Sveriges Skolledare anser att förslaget till ny formulering som lägger ökad vikt vid tillgodogörandet av kunskaper istället för att uppfylla betygskriterier är en bra förändring som i högre utsträckning lägger fokus på skolans huvuduppgift.

- 5.4 Förslag om en ny struktur för kursplanerna för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslaget.

6. Praktisk-estetiska ämnen

- 6.2 Förslag för att åstadkomma balans mellan teori och praktik i de praktisk-estetiska ämnena.

Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslaget.

7. Läsning

- 7.5 Förslag och bedömningar om hur läsning ska förstärkas i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare har i huvudsak inget att invända mot förslagen. Förbundet anser dock att regeringen bör överväga att inkludera digitala lässtrategier i de nya kursplanerna till svenska och svenska som andraspråk.

8. Digitalisering

- 8.2 Förslag om ändrade skrivningar om digitalisering i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna

Sveriges Skolledare anser att förslaget brister i att säkerställa likvärdighet och framtidsberedskap. Förbundet anser att AI-litteracitet och digital kompetens bör integreras i kursplanerna från lågstadiet.

9. Totalförvarsfrågor och Nato

- 9.2 Förslag och bedömningar om ändringar när det gäller totalförsvaret och Nato i läroplanerna för grundskolan och specialskolan.

Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslagen.

10. Genomförande av nya läroplaner och behov av andra förändringar

- 10.1 Ikraftträdande av nya läroplaner

Antalet reformer som föreslås träda i kraft/börja tillämpas vid halvårsskiftet 2028 är mycket stort. Sveriges Skolledare uppmanar regeringen att prioritera hårt och planera införandeprocesserna mycket noga. En låg kvalitet i införandeprocesserna riskerar att leda till kvalitetsförsämringar för de elever som befinner sig i verksamheterna.

Förbundet delar utredarens bedömning att införandet av tioårig grundskola och införandet av nya läroplaner måste ske vid samma tillfälle. Förbundet delar också utredarens bedömning att läroplansförslaget behöver genomföras i sin helhet vid samma tidpunkt. Allt annat vore ett slöseri med tid och energi för alla som befinner sig i verksamheterna. Slutsatsen blir att andra reformer som har stor påverkan på grundskolans organisation med nödvändighet behöver skjutas på framtiden.

11. Konsekvenser

Sveriges Skolledare vänder sig mot utredarens bedömning att den kommunala finansieringsprincipen inte skulle vara tillämplig för förslagen med hänvisning till att det ska anses vara en naturlig del av arbetet med pedagogisk utveckling. Förbundet menar att regeringen bör ha en högre ambitionsnivå än så. Det kan inte ligga i regeringens intresse att de kvalitetsvinster som förväntas av de föreslagna reformerna inte förverkligas på grund av bristande implementation.

Utredaren framhåller att eftersom de läroplansförändringar som föreslås är omfattande bör det göras särskilda implementeringsinsatser för alla

rektorer och skolchefer, även de som redan genomgått befattningsutbildning. Sveriges Skolledare delar denna uppfattning.

Förbundet ser också att förslaget som en naturlig följd bör leda till ett förändrat uppdrag för Statens Skolinspektion. En läroplan med tillhörande kursplaner som är mer tydlig gällande "huret" bör också leda till att granskningsmyndigheter inte själva längre behöver definiera god kvalitet i undervisningen. Även inställningen i det systematiska kvalitetsarbetet behöver förändras och mer fokusera på förutsättningar för verksamheten att kunna följa bestämmelserna. Generellt sätt bör statens styrning av den lokala verksamheten kunna vridas mot att stötta huvudmän och rektorer i deras arbete att arbeta i enlighet med styrdokumentet istället för att granska utfallet. Sveriges Skolledare tror att detta är en rimlig och behövlig förändring.

Övergripande synpunkter

Utredarens förslag tar sin utgångspunkt i utvecklingen mot försämrade kunskapsresultat och den ökande spridning i resultat som blivit allt mer framträdande. Detta är högst relevanta problem för Sveriges skolsystem som vilar tungt på idén om likvärdighet. Utredaren härleder problemen bland annat till den kunskapssyn som skrevs fram i förarbetena till läroplanen från 1994 och den parallella utvecklingen mot en mer handledande lärarroll.

Även om det svenska skolsystemet har fler kännetecken som det finns anledning att ifrågasätta, uppfattar Sveriges Skolledare utredarens utgångspunkter som relevanta. De förhoppningar som knöts till LPO 94 och de där framskrivna skolledar- och lärarrollerna har inte infriats, i alla fall inte i form av stigande kunskapsresultat hos elever i alla typer av skolor. Det är inte säkert att läroplanen är den enda relevanta förklaringsfaktorn i den ekvationen, men i avsaknad av politisk vilja att ta tag i andra frågor (den dubbla styrningen, marknadslogiken m.m.) är det ändå bra, enligt förbundet, att diskutera det som går att diskutera.

4. Läroplanens inledande delar

Eftersom skolan är en så intressant politisk arena fylls läroplanerna över tid av en växande mängd samhällsförbättrande ambitioner. Detta är sannolikt ofrånkomligt, men resultatet blir så småningom en snårig text som blir allt mer svåränvänd för professionerna. Återkommande rensningar är därför behövliga. Sveriges Skolledare ser positivt på den rensning som utredaren föreslår av det som går under begreppet dubbelregleringar i betänkandet. Antalet mål har också minskat avsevärt i det nya förslaget, och detta ser förbundet som mycket lovvärt. Läroplanens tyngd och dess användning

kommer troligtvis att öka ju mer stringent den blir och ju mer specifik dess roll blir jämfört med de övriga styrdokumenterna.

Sveriges Skolledare ser också positivt på utredarens förslag att lämna dagens uppdelning mellan kunskaper å ena sidan och normer och värden å den andra. Att väva samman dessa och se att det finns nödvändiga kunskaper inom båda dessa tidigare områden är ett perspektivskifte som förbundet ser kan ge goda effekter. Det förtydligar också skolans roll gentemot vårdnadshavarna.

Utredarens förslag innehåller en del vägval som kan uppfattas som en återgång till en mer traditionell praktik där "huret" inte längre lämnas helt till professionerna, men innehåller samtidigt ett stort mått av tillitsbaserad styrning då antalet mål och framskrivna vägledande perspektiv minskas avsevärt. Sveriges Skolledare menar att detta är i grunden en positiv förändring.

Förbundet ser också positivt på att förslaget till ny läroplan har en grundton som tydligare än tidigare lyfter fram sådant som ses som positivt och som skolan ska bidra till och förstärka, istället för som idag skriva fram negativa tendenser som skolan ska bemöta. De föreslagna skrivningarna om vikten av att elever tränas i att visa uthållighet och respekt är bra exempel på, i det här fallet beteenden som har stor betydelse för elevers möjligheter att fungera väl i samhället så småningom. På detta sätt blir också skolans roll som främjande och förebyggande mer accentuerad, vilket är positivt.

Förbundet utgår från att detta perspektivskifte också får genomslag i den granskning och utvärdering av skolans arbete som exempelvis Skolinspektionen genomför.

Sveriges Skolledare ser fördelar med att utredaren samordnar skrivningarna i styrdokumenterna med regleringen kring EUs nyckelkompetenser och med de referensramar för kvalifikationer och examina som finns såväl i Sverige som i Europa.

Sammantaget menar Sveriges Skolledare att utredarens betänkande är gediget och att ställningstagandena följer en tydlig linje och kan uppfattas som väl underbyggda.

4.2 Förslag för att minska kraven på individualisering och anpassning samt stärka lärarnas roll.

Minskade krav på individualisering och anpassning

Sveriges Skolledare uppfattar inte att detta område egentligen fanns med i regeringens direktiv, men utgår från att utredaren har bedömt att det är ett nödvändigt grundläggande perspektivskifte och att förändringar därför behövs även i vissa av skollagens skrivningar gällande utbildningens syfte och utformning, definitionen av undervisning samt barnens och elevernas lärande och personliga utveckling. Förbundet noterar att motsvarande förslag även återfinns i andra utredningar.

Sveriges Skolledare ser fördelar med perspektivskiftet. De starkt framskrivna kraven på individuellt bemötande har inte alltid varit enkla att leva upp till inom ramen för skolans kollektiva verksamhet. Samtidigt är individualiseringen av utbildningen sannolikt en följd att svenskar generellt sett utmärker sig för att vara individualister och starkt drivna av självförverkligande även i övriga livsval och handlingar. Förbundet ser att den förändring som föreslås kan komma att leda till konflikter där vårdnadshavare fortsatt har andra förväntningar på individuell anpassning. Sådana konflikter behöver skolledare huvudmannens stöd i att hantera.

När det gäller förslaget om förändrad definition av undervisningen vill förbundet poängtera att ett starkt yrkeskopplat mandat behöver vinnas, återkommande, genom visad yrkesskicklighet och professionalitet. Skolan måste ha resurser och utrymme för att arbeta professionsstärkande. Har skolan inte det kommer inte nya skrivningar i läroplanen att göra någon större skillnad.

Det är också viktigt att inte formuleringen kan användas för att avlösa skolledarna sitt arbetsledande och kvalitetssäkrande mandat. Förslagen förutsätter en stark och närvarande skolledning som återkommande kan arbeta med att säkra och utveckla lärares professionella förhållningssätt. Sveriges Skolledare ser med förväntan fram emot reformer som säkerställer att rektorerna, inom ramen för sin arbetstid, kan prioritera detta.

Utredaren har också till viss del samordnat förslagen med andra aktuella utredningar. De nu gällande regleringarna om extra anpassningar föreslås tas bort och ersättas med en formulering om att den ordinarie undervisningen ska utformas för att förebygga stödbehov. Om en elev trots detta inte bedöms kunna följa undervisningen ska stödundervisning ges och, om stora behov finns, ska eleven få särskilt stöd.

Sveriges Skolledare ser generellt positivt på den föreslagna nomenklaturen som mer tydligt framhåller utgångspunkten att undervisning huvudsakligen bedrivs i grupp. Förtydligandet kring att beslut om särskilt stöd inte förutsätter en bekräftad funktionsnedsättning är också mycket bra. När det gäller hur det nya begreppet stödundervisning ska tolkas och vilka effekter det

får för praktiken finns behov av fortsatt diskussion. Sveriges Skolledare delar utredarens utgångspunkt att målet är att så många som möjligt deltar i den ordinarie undervisningen. Här får rektor, som utredaren också lyfter fram, en viktig roll för att säkra en ändamålsenlig och enhetlig tillämpning.

De stora utbildningspolitiska reformerna på 90-talet präglades av en tanke om en bredare lärarroll där lärarna, inom ramen för klassrummet, förväntades inneha kompetens att ta stort ansvar även för elever med större svårigheter att följa under undervisningen. Utbildningen av speciallärare monterades ned och stödorganisationen skulle istället bygga på att lärare konsulterade specialpedagoger för att få råd om hur olika elever skulle bemötas. Förhoppningen var att fler elever skulle utvecklas bättre genom starkare tillhörighet till klassen istället för att undervisas avskilt.

Sedan en tid tillbaka har pendeln svängt och möjligheterna till en inkluderande klassrumsundervisning av hög kvalitet har ifrågasatts. Alla lärare har inte upplevt att det i huvudsak konsulterande specialpedagogiska stödet har varit tillräckligt för att klara av att göra de förväntade extra anpassningarna. Så nu läggs ett flertal förslag i syfte att backa från en del av 90-talets reformer. Samtidigt sitter skolledarna kvar i en organisation där antalet speciallärare och annan personal med kompetens att arbeta elevnära kraftigt understiger det förväntade framtida behovet.

Sveriges Skolledare hyser en viss oro för att reformförslag än en gång kan landa i besvikelser över utebliven resultatförbättring på grund av att förutsättningar inte finns på plats överallt. Det handlar dels om möjligheter att forma en stödorganisation som, på ett tydligare sätt än vad elevhälsan gör idag, arbetar tillsammans med lärarna med enskilda elever. Men det handlar också om förutsättningarna för en stark och närvarande skolledning som återkommande kan arbeta med att säkra och utveckla lärares professionella förhållningssätt. Sveriges Skolledare ser med förväntan fram emot reformer som säkerställer detta.

Stärka lärarens roll

Utredarens förslag till ny läroplan innebär ändrade skrivningar gällande hur skolor ska arbeta med elevers och vårdnadshavares inflytande. De nuvarande skrivningarna kopplar starkt till planering och genomförande av undervisningen, medan utredarens förslag till ny läroplan tydligare inriktar den demokratiska träningen mot att eleverna ska kunna delta som fullvärdiga medborgare senare i livet. Istället för att säkerställa att eleverna ges inflytande föreslår utredaren begreppet delaktighet.

Sveriges Skolledare ser att det finns fördelar med delaktighetsbegreppet eftersom det implicerar ett gemensamt ansvar för, i första hand undervisningssituationen.

Sveriges Skolledare bedömer att utredarens syfte att tydliggöra lärarens roll och ansvar är gott, men menar att elevernas demokratiska förmågor även fortsatt kommer att behöva övas praktiskt under skoltiden. Förbundet rekommenderar därför regeringen behålla något av de skrivningar som idag finns i läroplanen för att säkerställa att eleverna även får öva demokrati under sin skoltid.

4.2.2 Undvika överlappningar med andra skrivningar i skollagen.

Sveriges Skolledare står generellt bakom utredarens försök att renodla styrdokumentet och att minska antalet dubbelregleringar för att undvika otydlighet.

När det gäller förslaget att det inte längre behövs anges i skollagens första kapitel att var och en som verkar inom utbildningen aktivt ska motverka kränkande behandling, menar dock förbundet att lagstiftaren bör tänka annorlunda. Mot bakgrund av skolans kollektiva form och den närvaroplikt som råder i grundskolan ser förbundet ändå att arbetet mot kränkande behandling har en särställning som motiverar ett avsteg från logiken. Känslor av utsatthet och skyddslöshet under de formativa tonåren verkar sätta djupa spår och motiverar att arbetet framhålls specifikt. Förbundet avstyrker därför förslagen i denna del.

4.7 Rektorns ansvar för helheten i utbildningen

Sveriges Skolledare uppskattar utredarens ambition att rensa i de omfattande skrivningarna i dagens läroplan i syfte att ge rektorer rimligare förutsättningar att ta sitt ansvar. Generellt sett anser förbundet att utredarens förslag är stringent, lättillgängligt och innehållsmässigt bra.

Förbundet ställer sig bakom förslagen med undantag för att utredaren valt att stryka skrivningarna om rektors ansvar för uppföljning av resultaten. Förbundet har förståelse för utredarens argumentation men menar att vikten av den specifika frågan ändå motiverar att en punkt med det innehållet kan övervägas att läggas till i listan.

5. Principer och riktlinjer för kursplaner

Utredaren har gjort en genomgång av kursplanerna och de utgångspunkter som låg till grund för nuvarande struktur och identifierat en lång rad av problem. Det förslag till nya kursplaner som lämnas ser i stor utsträckning helt annorlunda ut än de nuvarande.

Sveriges Skolledares uppfattning är att kursplanernas utformning i första hand är en fråga som berör lärarprofessionen, men eftersom skolledare bär ansvaret för resultaten tillsammans med övriga professioner inom skolan har kursplanernas utformning påverkan även på skolledarnas möjligheter att utföra sitt uppdrag.

Att övergå till kursplaner som på ett betydligt tydligare sätt än nu poängtera grundläggande kunskaper och färdigheter anpassade till stadium och årskurs, ange vad som det är meningen att eleverna ska lära sig och när de ska göra det, skulle kunna uppfattas som en tillbakagång till en styrning där tilliten till lärarnas kompetens uppfattas som begränsad. Dagens bristande likvärdighet där mätningar har visat stora skillnader i kunskapsnivåer hos elever beroende på vilken lärare de haft, talar dock för att dagens system inte levererar som avsett. Förbundet menar också att den återkommande bristen på behöriga och legitimerade lärare i vissa ämnen och skolformer talar för att mer tydliga instruktioner kan behövas.

5.2 Förslag om principer och riktlinjer för nya kursplaner för de obligatoriska skolformerna.

Utredaren avstår från att lämna författningsförslag utan väljer att lämna förslag på principer, riktlinjer och exempel. Sveriges Skolledare uppfattar det som en klokt val mot bakgrund av den begränsade tid som utredaren hade till sitt förfogande.

Sveriges Skolledare uppfattar att utredarens problematisering av dagens kursplaner är relevant och att de förslag som lämnats är intressanta och har potential att kunna stärka organisationernas arbete med och strävan efter ökad likvärdighet.

5.3 Förslag om ändringar i skollagen och skolförordningen när det gäller betygssättning.

Sveriges Skolledare anser att förslaget till ny formulering som lägger ökad vikt vid tillgodogörandet av kunskaper istället för att uppfylla betygskriterier är en bra förändring som i högre utsträckning lägger fokus på skolans huvuduppdrag.

5.4 Förslag om en ny struktur för kursplanerna för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslaget. Att införa stöd för lärarnas undervisning i form av ämnesspecifika undervisningsstrategier ser förbundet som ett bra sätt att förbättra förutsättningarna för hög undervisningskvalitet och likvärdighet mellan skolor och klassrum.

Förbundet välkomnar också den diskussion som förs i betänkandet gällande olika elevgruppers kognitiva förutsättningar att nå dagens betygskriterier, särskilt för betyget E. Som utredaren skriver var förväntningarna vid införandet av det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet att i princip alla elever skulle kunna uppnå kunskapskraven. Så har det inte blivit och den huvudsakliga förklaringen har varit att skolorna inte presterat tillräckligt bra. Utan att egentligen ge några svar på om nivån låg rätt från början skriver utredaren ändå klokt om att det är viktigt att följa upp de sammantagna effekterna av samtliga reformer som regeringen planerar så att andelen elever som inte klarar att ta sig vidare i utbildningssystemet blir så låg som möjligt.

6. Praktisk-estetiska ämnen

6.2 Förslag för att åstadkomma balans mellan teori och praktik i de praktisk-estetiska ämnena.

Utredaren skriver fram att de praktisk-estetiska ämnena ska fortsätta legitimeras av sina unika och ömsesidigt kompletterande bidrag till elevernas bildning och inte via generella kompetenser eller via det bidrag de eventuellt kan ge inom något annat ämne. Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslaget.

7. Läsning

7.5 Förslag och bedömningar om hur läsning ska förstärkas i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslagen.

8. Digitalisering

8.2 Förslag om ändrade skrivningar om digitalisering i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna.

Sveriges Skolledare ställer sig kritiska till förslagen, då de inte i tillräcklig utsträckning säkrar elevernas rätt till deltagande i samhällsutvecklingen, samt inte tar fasta på EU:s och UNESCO:s definitioner av digital kompetens som Sverige redan står bakom.

Digital kompetens måste byggas tidigt

Utredningen menar att begreppet digital kompetens är otydligt i dagens läroplan. Sveriges Skolledare håller med om att det är bra att förtydliga när det är tekniken som ska studeras, och när det är elevernas förhållningssätt som ska utvecklas. Men förbundet vill också understryka att det finns internationellt etablerade definitioner av digital kompetens, däribland i EU:s nyckelkompetenser för livslångt lärande. Där beskrivs digital kompetens

som en demokratisk och samhällelig grundförmåga som bör utvecklas från tidig ålder.

Förslaget i betänkandet innebär att elever först i mellanstadiet förväntas mötas undervisning som utvecklar ett kritiskt och ansvarsfullt förhållnings-sätt till digitala medier. Detta står i kontrast till barns faktiska livsvillkor. Enligt Internetstiftelsens senaste rapport använder över 80 procent av lågstadiesbarn internet varje dag. Utredningen frångår här den grundläggande didaktiska principen att undervisningen bör vara relevant för elevernas nuvarande liv.

Sveriges Skolledare vill också betona vikten av att skolan aktivt kompenserar för skillnader i elevernas tillgång till och användning av digitala verktyg. ISILS-studien visar att elever från hem med svagare socioekonomisk bakgrund löper större risk att stå utan grundläggande digital kompetens, vilket betänkandet även lyfter. Men mot den bakgrunden anser förbundet att det finns en risk att dessa skillnader kommer att förstärkas om undervisningen senareläggs.

PISA 2022 visar att elever som använder digitala lärverktyg strukturerat under lärarens ledning presterar bättre i skolan än elever som inte gör det. Samtidigt visar PISA också att hög konsumtion på fritiden har en negativ påverkan på elevernas skolresultat. Det är därför avgörande att styrdokument tydligt skiljer på pedagogiskt motiverad användning i undervisningen, och oreglerad konsumtion.

AI-litteracitet bör ingå i flera kursplaner

EU och OECD tydliggör att elever behöver kunskaper, färdigheter och attityder för att förstå och hantera artificiell intelligens. Det handlar om förståelse för vad AI är, etik och samhällspåverkan samt förmågan till kritiskt tänkande och problemlösning tillsammans med AI. Detta är kunskaper som bör ingå i de obligatoriska kurserna. Därför är förbundet bild att en valbar AI-kurs inte är tillräcklig.

AI är ett område i snabb förändring, vilket gör att utbildningen om AI inte bör låsas vid en specifik teknik. Kursplanerna bör därför formulera mål utifrån principer, kompetenser och förståelse, snarare om teknologierna.

9. Totalförsvarsfrågor och Nato

9.2 Förslag och bedömningar om ändringar när det gäller totalförsvar och Nato i läroplanerna för grundskolan och specialskolan.

Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslagen.

10. Genomförande a nya läroplaner och behov av andra förändringar

10.1 Ikraftträdande av nya läroplaner

Antalet reformer som föreslås träda i kraft/börja tillämpas vid halvårsskiftet 2028 är mycket stort. Sveriges Skolledare uppmanar regeringen att prioritera hårt och planera införandeprocesserna mycket noga. En låg kvalitet i införandeprocesserna riskerar att leda till kvalitetsförsämringar för de elever som befinner sig i verksamheterna.

Förbundet delar utredarens bedömning att införandet av tioårig grundskola och införandet av nya läroplaner måste ske vid samma tillfälle. Förbundet delar också utredarens bedömning att läroplansförslaget behöver genomföras i sin helhet vid samma tidpunkt. Allt annat vore ett slöseri med tid och energi för alla som befinner sig i verksamheterna.

Slutsatsen blir att andra reformer som har stor påverkan på grundskolans organisation med nödvändighet behöver skjutas på framtiden.

10.1.2 De ändringar som utredningen föreslår i skollagen ska tillämpas från läsåret 2028/2029 men träda i kraft tidigare

Sveriges Skolledare har inget att invända mot förslagen.

11. Konsekvenser

Sveriges Skolledare vänder sig mot utredarens bedömning att den kommunala finansieringsprincipen inte skulle vara tillämplig för förslagen med hänvisning till att det ska anses vara en naturlig del av arbetet med pedagogisk utveckling. Förbundet menar att regeringen bör ha en högre ambitionsnivå än så. För att kunna säkerställa att skolledare kan ägna tid och energi åt att förbereda och genomföra beslutade reformer behöver resurser för avlastning ställas till förfogande under implementeringsfasen.

Skolledare arbetar redan idag betydligt fler timmar per vecka än vad som är rimligt och långsiktigt hållbart. På lång sikt riskerar detta att påverka verksamhetskvaliteten negativt. Det kan inte ligga i regeringens intresse att de kvalitetsvinster som förväntas av de föreslagna reformerna inte förverkligas på grund av bristande implementation.

Utredaren framhåller att eftersom de läroplansförändringar som föreslås är omfattande bör det göras särskilda implementeringsinsatser för alla rektorer och skolchefer, även de som redan genomgått befattningsutbildning. Sveriges Skolledare delar denna uppfattning.

Förbundet ser också att förslaget som en naturlig följd bör leda till ett förändrat uppdrag för Statens Skolinspektion. En läroplan med tillhörande

kursplaner som är mer tydlig gällande "huret" bör också leda till att granskningsmyndigheter inte själva längre behöver definiera god kvalitet i undervisningen. Även inställningen i det systematiska kvalitetsarbetet behöver förändras och mer fokusera på förutsättningar för verksamheten att kunna följa bestämmelserna. Generellt sätt bör statens styrning av den lokala verksamheten kunna vridas mot att stötta huvudmän och rektorer i deras arbete att arbeta i enlighet med styrdokumentet istället för att granska utfallet. Sveriges Skolledare tror att detta är en rimlig och behövlig förändring.

Med vänlig hälsning

Sveriges Skolledare

Ann-Charlotte Gavelin Rydman
Förbundsordförande

Lena Linnerborg
Utbildningspolitisk chef